

(213)

MYSTERET CANARIS

Ved A.L. (Alexander Lange)

Den tyske etterretningss-
sjetten til 1943? (44)

116852

Den tidligere berlinerkorrespondent for NEWS CHRONICLE, IAN COLVIN hadde før sin bok om admiral Canaris, rik anledning til i fem år før siste verdenskrig å studere de indre forholdene i Hitlers Tyskland. At han gjorde det grundigere enn vanlig for korrespondenter (eller selv diplomater), er bekreftet av Winston Churchill, som i første bind av memoarene sine sier om Colvin at han "loddet dypt i tyske affærer og skaffet seg hemmelige forbindelser med tyske generaler." Colvins iherige utforsking av tyske generalstabs holdning til Hitler ledet ham til å trekke den oppmuntrende slutningen (kanskje for optimistiske) at admiraler og generaler høit oppe i det nye Tyskland fortvilt søkte etter midler til å kvitte seg med den Führer og å komme til forståelse med Storbritannia og Frankrike.

En av de mest fremstående blandt dem var admiral Canaris, sjefen for Tysklands etterretningstjeneste (ABWEHR).

Colvin tok aktivt del i forsøkene på å gjøre situasjonen klar for de britiske lederne. Det var således på hans oppfordring at von KLEIST, Canaris' hemmelige utsending til London i 1938, besøkte Churchill. Men det nyttet ikke, og Hitler styrtet siste august 1939 verden ut i krig, - hevder Colvin.

Bort i mot slutten av krigen bestemte Colvin seg for å fortelle hele historien om den fasen i den tyske motstandsbevegelsen mot den av det tyske folk i valg utpekte leder av det nasjonalsosialistiske tyske arbeiderparti - som omfatter admiral Canaris' hemmelige virksomhet i hans egenskap av sjef for etterretningstjenesten.

Det viste seg å være en uhyre vanskelig historie å lapp sammen. Krigsministeriet sendte Colvin til Admiralitetet, dette he viste ham til Foreign Office, som igjen sendte ham tilbake til Admiralitetet. Letingen etter sannheten gjorde det nødvendig for ham å reise over hele Europa. I hovedsteder og avsides landsbyer oppsøkte Colvin menn og kvinner av mange nasjonaliteter. Hver enkelt av dem viste seg å kunne kaste en smule lys over admiralens merkelige virksomhet og hans sammensatte karakter. I over to år drev Colvin på og fikk snakke med mange av admiralens venner, medlemmer av hans familie og de av hans betrodde medarbeidere underordnede som overlevet krig.

ETTERRETNINGSVESENET

Hvor god var den britiske etterretningstjenesten under annen verdenskrig? Kunne den sammenliknes med det legendariske Secre

SIDE 2 CANARIS.

Service fra før ? Lurte vi det tyske Abwehr ? Visste vi hvilket land Tyskland aktet å angripe og når ? Det lot til at den britiske regjering i begynnelsen av krigen ble overrasket av en rekke uventede angrep.

Jeg (Ian Colvin) drøftet under en lunsj etter krigen disse spørsmålene med enav understatssekretærene. Han sa med et visst ettertrykk blandt annet:

"Vel, tjenesten sto temmelig godt rustet. Som De vet, så hadde vi admiral Canaris, og det var ikke så lite."

Tysklands spionasjesjef britisk agent ? Som engelsk presse-mann i Berlin hadde jeg i årevis fått glimt av hvordan sjefen for den tyske forsvarsmakts etterretningstjeneste fungerte, men det ville like lite ha falt meg inn å kalle ham en britisk agent som å skildre Talleyrand som Castlereaghs agent. Likevel sa understatssekretæren bestemt: "Vi hadde Canaris," og jeg fant denne ytringen så interessant at jeg har innledet denne studien over Canaris med å sitere den.

På veien fra lunsjen den dagen forekom det meg som om det var var krigens best bevarte hemmelighet. Jeg lurte på hvor villig informasjonsavdelingene ville være til å svare på spørsmål om Canaris. Det var ellers svært hjelpsomme når det gjaldt historisk forskning. (Her i landet finnes liten velvilje hos tilvarende myndigheter når det gjelder sannferdige opplysninger til bruk for kritisk granskning av tabutemaet før og etter 9.april 1940. A.L.s anmerkning).

"De har valgt et vanskelig tema for oss," sa brigadegeneral Lionel Cross i krigsministeriet. -"Hvorfor ikke forhøre seg i admiralitetet ? Mannen var jo sjømann." Til slutt fant jeg en offiser i admiralitetet som hadde studert tilfellet Canaris. "Jeg er redd jeg ikke kan hjelpe Dem stort på det området som interesserer Dem," sa han, "og jeg tror ikke noen annen kan det heller." Jeg forsøkte meg i utenriksdepartementet.

"Vi har en god del materiale om admiral Canaris," svarte depte t , "men det er alt sammen hemmelig. Vi kunne ikke tenke oss å la Dem selv få undersøke papirene, og ingen her har tid til å gjøre det for Dem."

"Men historikerne får jo adgang til en mengde dokumenter av ny dato," innvendte jeg.

"Sent nok, men vi ser oss ikke i stand til å kunne hjelpe Dem."

Var det et så dypt mysterium? Jeg spurte lord VANSITTART om han kunne si noe om Canaris som venn av England. "Jeg kjente ham bare som en flink etterretningsoffiser," svarte lorden.

Ved et tilfelle kom jeg til å spise lunsj med en mann som hadde vært ansatt i den militære sekretærens kontor i krigsministeriet under krigen. Vi kom i snakk om den tyske gåten, og jeg nevnte enda en gang Canaris. Navnet gjorde ham ettertenksom.

"Å, han, ja," sa mannen fra krigsministeriet, "han hjalp oss alt han kunne, ikke sant?" Jeg svarte at jeg trodde det. "Hvor er det blitt av ham?" spurte bordfellen min.

Ettersøkningen gikk videre. Jeg snakket med tyskere i avsides landsbyer, med østerrikere, irlendere, spanjere, polakker, sveitsere og andre som var Det tredje rikets Abwehr-sjef og Englands hemmelige kontakt i Tyskland. Som korrespondent for London News Chronicle i Berlin før krigen hadde jeg kunnet samle visse opplysninger, og som korrespondent for ~~Kemsley~~ Kemsley-avisene i etterkrigens Tyskland har jeg kunnet øke det materialet.

Dr. Karl Heinz ABSHAGEN's biografi "Canaris", Union Verlag, Stuttgart - har gitt meg hans løpebane i store trekk. Jeg står i gjeld til forfatteren.

Medlemmer av det tyske ABWEHR har hjulpet meg med sitt syn på på hendingsforløpet, som for eksempel general Erwin Lahousen, lenge ~~Canaris~~ Canaris' assistent og sjef for avdeling II, Dr. Paul Leverkühn, admiralens betrodde mann i Tyrkia, og Dr. Josef Müller, særlig kontaktmann i Vatikanet. Nære personlige venner av Canaris har også hjulpet meg, for eksempel Otto John, som arbeidet i Portugal for ham, og Fabian von Schleibrendorff, som fikk seg betrodd store politiske hemmeligheter.

== X ==

Jeg ventet å måtte skrive denne boken uten noen offisiell hjelp fra britisk side, og hadde allerede fullført mange kapitler da telefonen på kontoret mitt ringte en dag. Til min overraskelse fikk jeg vite at en og annen på vår side likevel hadde noe å meddele om Canaris. Den britiske Secret Service lot til å ha loddet dypere i admiral Canaris' sinn enn hans nære tyske medarbeidere var oppmerksomme på. Noen av hans gamle britiske motstandere i det vanskelige spillet har med omhu og hensyn hjulpet til å rette litt på skrøpeligheter i mitt portrett av ham.

== X ==

Den viktigste kilden til opplysninger om admiralens hemmelige virksomhet, hans egen dagbok, er kanskje blitt ødelagt av GESTAPO. Det foreligger imidlertid ikke noe avgjørende bevis for at den ikke kan dukke opp når fengslene er tømt for de systerester av etterbyrden fra den annen verdenskrig, og verden er falt til ro (?).

Jeg har derfor ikke villet gi meg i kast med en fullstendig biografi om Canaris, ja, ikke en gang felt noen endelig dom om hans verk

Det er Canaris' eget sinnelag og det nettet han spant omkring Tyskland i Hitlerrepoken, som appellerer til fantasien. Leserne vil selv måtte avgjøre om admiral Wilhelm Canaris var tysk patriot eller britisk spion, en europeisk statsmann eller en kosmopolitisk intrigant, en dobbeltagent, en opportunist eller en seer. Det blir ikke noen lett oppgave å løse for dem. - -

== X ==

- - Da jeg under min "etterforskning" hadde vært i Madrid, Berlin, Frankfurt, Hamburg, Wiesbaden, München og Stuttgart - dukket det i Frankfurt opp en person som lot til å vite ikke så lite om temaet. Vedkommende rådet meg til å besøke en avsides landsby i Holstein.

"Reis og snakk med RICHARD PROTZE", sa han. "De kan ikke fullføre boken uten ham." Hvem var nå han? Jo, admiralens styrmann da han var en ung u-båts-offiser og senere ved et merkelig sammenreff sjef for Canaris' kontraspionasje.. Jeg fant Richard Protze utenfor folkskikken ved Østerdjøkysten, en svar, hvithåret gammel mann med lyse blå øyne som holdt ens oppmerksomhet så lenge han brydde seg om å fortelle og hadde krefter til det. "Uklarheter vil det alltid bli," sa han og så på meg med sjømannsblikket sitt, mens han prøvet å tenke tilbake til den tiden da spionasjtrafikken begynte.

"Vi engelskmenn kjenner knapt navnet hans", sa jeg. "Likevel sier noen at han bragte ulykken over Hitler."

"Tyskerne kjente ham heller ikke før krigen sluttet," sa Protze, "for han var sjef for det militære etterretningsvesenet. Enhver som kjente navnet hans og nevnte det åpenlyst ville ha havnet i fengsel. Han var tysk marineoffiser og gjorde tjeneste både i generalstab og overkommandoen. Men han var ingen riktig offiserstype, snarere politiker" spurte jeg.

"Ja, gjerne det."

== X ==

Enda han hadde utmerket seg som u-båtsoffiser under første verdenskrig og var steget i gradene til han ble sjef for slagskipet Schlesien, så er alle jeg har snakket med, enige om at det var etterretningsvesenet som interesserte ham mest. Canaris var sønn av en westfalsk industrimann med et italiensk navn som han mente stammet fra Lombardiet. Han gjorde seg tidlig i sin militære løpebane bemerket ombord på krydseren Dresden som søkte å unngå britiske krigsskip i søramerikanske farvann etter slaget ved Falklandsøyene i første verdenskrig. Offiserskameratene hans ble slått over hvor flink han var til å skaffe skipet kull og proviant fra konsuler og chilenske kjøpmenn og til å spre falske

Side 5.CANARIS.

rykter om dets posisjon. Senere under den samme krigen besto hans arbeid i å skaffe brensel og nyutrustning for tyske u-båter ved utenlandske baser. Det skulle jo kvalifisere ham til å gå inn i etterretningstjenesten.

Ennå som løytnant fikk utnavnet "Kieker", det vil si "kikker" på grunn av sin umettelige nysgjerrighet. Tidlige bilder av ham med oppstoppet nese og spørrende øyne viser hvorfor navnet ble hengende ved ham. Kieker var interessert i all slags obskur kunnskap, som han suget opp og ga fra seg igjen like lett som han pustet.

"Jeg sier dem det som de ønsker å høre, og som de kan la gå videre til andre", forklarte han senere i livet. Likevel lå det bare hans åpenbare snakksomhet en urokkelig taushet om alt slikt han ikke ville noen skulle få gripe på.

=====